

Europos
Tarybos
konvencija
dėl
**veiksmų
prieš
prekybą
žmonėmis**

Aukų
teisės

COUNCIL OF EUROPE

CONSEIL DE L'EUROPE

Prekyba žmonėmis pažeidžia asmenų teises ir paveikia daugelio žmonių gyvenimus Europoje ir už jos ribų. Vis daugiau moterų, vyrų ir vaikų yra parduodami tarptautiniu mastu ir šalių viduje lyg daiktai, jie tampa išnaudojimo ir piktnaudžiavimo aukomis.

■ Europos Tarybos Konvencija dėl veiksmų prieš prekybą žmonėmis įsigaliojo 2008 m. vasario mėn. 1 d. ir siekia:

- ▶ užkirsti kelią prekybai žmonėmis,
- ▶ apsaugoti prekybos žmonėmis aukas,
- ▶ persekioti prekiautojus žmonėmis ir
- ▶ skatinti nacionalinių veiksmų koordinavimą ir tarptautinį bendradarbiavimą.

■ Konvencija yra taikoma:

- ▶ visoms prekybos žmonėmis formoms nacionaliniu ar tarptautiniu mastu, neatsižvelgiant į tai, ar ji susijusi su organizuotu nusikalstamumu, ar ne,
- ▶ visoms prekybos žmonėmis aukoms (moterims, vyrams ir vaikams),
- ▶ visoms išnaudojimo formoms (seksualiniam, priverstiniam darbui ar paslaugoms, vergystei, baudžiavai, organų pašalinimui ir kt.).

■ Pagrindinė Konvencijos pridėtinė vertė yra žmogaus teisių ir aukų apsauga. Konvencija apibrėžia prekybą žmonėmis kaip žmogaus teisių pažeidimą bei nusikaltimą žmogaus orumui ir neliečiamybei. Tai reiškia, kad nacionalinė valdžia tampa atsakinga, jei ji nesiima veiksmų, siekdama užkirsti kelią prekybai žmonėmis, apsaugoti aukas ar veiksmingai vykdyti prekybos žmonėmis bylų tyrimą.

■ Prekyba žmonėmis vyksta visame pasaulyje, šis reiškinytis nepaiso šalių sienų, todėl Konvencija yra aktuali visoms šalims ir visos šalys gali prie jos prisijungti.

KAS YRA PREKYBA ŽMONĖMIS?

— Konvencija apibrėžia, kad prekybą žmonėmis sudaro trys elementai:

- ▶ **veiksmas:** žmonių verbavimas, pervežimas, perdavimas, slėpimas ar priėmimas;
- ▶ tam tikrų **priemonių** panaudojimas: grasinant, panaudojant jėgą ar kitas prievartos, grobimo, apgaulės, sukčiavimo formas, piktnaudžiaujant įgaliojimais ar pažeidžiamą padėtimi arba mokant ar priimant pinigus ar kitą naudą tam, kad būtų gautas kito tą žmogų kontroliuojančio asmens sutikimas;
- ▶ **tikslas – išnaudoti:** bent jau kitų asmenų išnaudojimas prostitucijos forma ir kitos seksualinio išnaudojimo formos, priverstinis darbas ar paslaugos, vergija ar veikla, panaši į vergiją, tarnystę ar organų pašalinimą.

KUO SKIRIASI PREKYBA ŽMONĖMIS IR ŽMONIŲ KONTRABANDA?

— Žmonių kontrabandos tikslas yra neteisėtas žmonių pervežimas per sieną siekiant gauti, tiesiogiai ar ne, finansinę ar kitą naudą, prekybos žmonėmis tikslas yra išnaudojimas. Be to, prekyba žmonėmis nebūtinai apima sienos kirtimą; ji gali vykti šalies viduje.

KAS YRA PREKYBOS ŽMONĖMIS AUKA?

— Bet kas gali tapti prekybos žmonėmis auka – moterys, vyrai ir vaikai, visų amžių ir socialinės padėties asmenys. Asmenys, kurie tampa prekybos žmonėmis aukomis yra priversti, pavyzdžiui, teikti seksualines paslaugas, dirbti už labai mažą arba be jokio užmokesčio ar patirti organų pašalinimą. Išnaudojimas dažnai reiškia fizinį ar emocinį smurtą, grasinimus aukai ir artimiesiems.

— Pagal Konvenciją prekybos žmonėmis auka yra asmuo, kuris/kuri buvo verbuojamas, pervežtas, perduotas, slepiamas ar priimtas šalyje ar už jos ribų, panaudojant grasinimą, jėgą, apgaulę, prievartą ar kitas neteisėtas priemones, siekiant išnaudoti.

— Vaikas yra laikomas prekybos žmonėmis auka, nepaisant ar buvo naudojama bet kokia priemonė verbuoti, pervežti, perduoti, slėpti jį/ ją siekiant išnaudoti.

— Asmens „sutikimas“ su išnaudojimu neturi reikšmės kai buvo panaudojama bent viena iš formų (prievarta, piktnaudžiavimas, apgaulė, pažeidžiama padėtis). Be to, asmuo bus prekybos žmonėmis auka net jei nebuvo išnaudojimo, jei jis ar ji patyrė bent vieną iš **veiksmų** ir buvo panaudojama bent viena **forma**.

KOKIAS TEISES TURI PREKYBOS ŽMONĖMS AUKOS PAGAL KONVENCIJĄ?

Aukų nustatymas

— Aukos turi būti formaliai nustatomos siekiant užtikrinti, kad su jomis nebūtų elgiamasi kaip su dokumentų neturinčiais migrantais ar nusikaltėliais. Nustatymą atlieka apmokyti specialistai (policijos pareigūnai, socialiniai darbuotojai, darbo inspektoriai, gydytojai, pagalbos teikėjai ir tt.) kurie laikosi nustatytų procedūrų bei nustatymo kriterijų.

Reabilitacijos ir apmąstymo laikotarpis

— Netgi prieš formaliai nustatant auką, jiems/ joms yra suteikiamas bent 30 dienų reabilitacijos ir apmąstymo laikotarpis atsigauti ir išvengti prekiautojų įtakos ir (arba) priimti informacija pagrįstą sprendimą dėl bendradarbiavimo su kompetentingomis institucijomis. Per minėtą laikotarpį tokio asmens atžvilgiu negali būti įvykdytas joks nurodymas išsiųsti jį iš šalies ir asmuo turi teisę gauti pagalbą netgi jei jo buvimas šalyje neatitinka teisės aktų.

Pagalba aukoms

— Nepriklausomai nuo to, ar aukos yra pasirenkę bendradarbiauti su teisės saugos institucijomis ar liudyti, jie turi teisę į:

- ▶ tinkamą ir saugų apgyvendinimą
- ▶ psichologinę paramą
- ▶ materialią paramą
- ▶ neatidėliotinos medicinos pagalbos suteikimą
- ▶ vertimo žodžiu ir raštu paslaugas
- ▶ konsultavimą ir informaciją
- ▶ paramą baudžiamosiose bylose
- ▶ prieigą prie darbo rinkos, profesinio mokymo, jei asmuo yra teisėtas šalies gyventojas.

Teisinė pagalba

— Prekybos žmonėmis aukos turi teisę į informaciją, susijusią su jų teisėmis ir visomis atitinkamomis procedūromis ta kalba, kurią jie supranta. Aukos taip pat turi teisę į teisinę pagalbą bei nemokamą valstybės teisinę pagalbą pagal tam tikras sąlygas.

Leidimas gyventi

— Aukoms gali būti suteiktas leidimas gyventi, kuris gali būti pratęsimas, jei susidaro asmeninės aplinkybės ar jiems reikia likti šalyje, nes bendradarbiauja su šalies pareigūnais prekybos žmonėmis bylos tyrime. Leidimo išdavimas neturi įtakos jų teisei prašyti prieglobsčio ir juo naudotis.

Privataus gyvenimo ir tapatybės apsauga

— Aukų asmens duomenys negali būti viešinami ir gali būti kaupiami konkrečiais teisiniais tikslais. Jie negali būti naudojami jokia būdu, kuris leistų nustatyti aukų tapatybę.

Aukų apsauga tyrimo ir teismo proceso metu

— Aukos ir jų šeimos nariai, kai to reikia, bus apsaugotos nuo galimo prekyautojų žmonėmis keršto ar bauginimo. Tai gali būti fizinė pagalba, perkėlimas gyventi kitur, tapatybės pakeitimas ir pagalba gauti darbą.

Kompensacija

— Prekybos žmonėmis aukos turi teisę gauti finansinę kompensaciją už patirtą iš kaltininkų žalą. Šią kompensaciją gali priteisti teismas, konfiskuodamas kaltininkų turtą, ar valstybė, kurioje išnaudojimas įvyko, gali skirti kompensaciją.

Aukų repatriacija ir grąžinimas

— Aukų grąžinimas į kilmės šalį turi vykti tinkamai atsižvelgiant į to asmens teises, saugumą ir orumą ir į bet kurių teisinių procedūrų, susijusių su tuo, būklę. Grįžusiam asmeniui turi būti pasiūlyta pagalba reintegracijai į visuomenę, švietimą, bei pagalba susirasti darbą.

KOKIOS YRA ATSKIROS VAIKŲ – PREKYBOS ŽMONĖMIS TEISĖS?

— Be jau paminėtų teisių, kurios yra taikomos visoms prekybos žmonėmis aukoms, vaikai turi šias atskiras teises:

- ▶ nelydimiems vaikams yra skiriamas teisinis globėjas, kuris atstovauja vaiką ir siekia užtikrinti vaiko interesus;
- ▶ imamasi žingsnių siekiant nustatyti vaikų tapatybę ir tautybę, ir jei tai geriausiai tenkina jų interesus, surasti jo/jos šeimą;
- ▶ kai kyla dvejonų dėl aukos amžiaus ir kai yra pagrįstų priežasčių manyti, kad auka yra jaunesnė nei 18 metų, auka yra laikoma vaiku ir jam/jai yra taikomos specialios apsaugos priemonės, kol yra tikrinamas amžius;
- ▶ vaikai turi teisę į švietimą bei pagalbos priemones, kurios atsižvelgia į jų poreikius;
- ▶ prieš grąžinant vaiką į valstybę, kas yra įmanoma tik jei tai atitinka vaiko interesus, yra atliekamas rizikos ir saugumo vertinimas;
- ▶ teisę į specialias apsaugos priemones tyrimo ir teismo proceso metu.

KONVENCIJOS STEBĖSENA IR ĮGYVENDINIMAS

■ Visos Europos Tarybos Konvenciją pasirašiusios šalys yra nuolat stebimos Kovos su prekyba žmonėmis ekspertų grupės (GRETA). GRETA siekia užtikrinti, kad Konvencijos nuostatos būtų veiksmingai įgyvendinamos, o aukų teisių būtų paisoma.

■ GRETA nagrinėja situaciją kiekvienoje šalyje ir rengia ataskaitas, kuriose nurodo geros praktikos pavyzdžius bei trūkumus bei teikia rekomendacijas dėl Konvencijos įgyvendinimo gerinimo kiekvienoje šalyje. Ataskaitos ir rekomendacijos yra skelbiamos Europos Tarybos kovos su prekybos žmonėmis tinklapyje.

Susisiekite su mumis

Europos Tarybos Konvencijos dėl kovos su prekyba žmonėmis
sekretoriatas (GRETA ir šalių komitetas)

Europos Taryba / Council of Europe

F-67075 Strasbourg Cedex

Prancūzija / France

El. Paštas / Email: Trafficking@coe.int

www.coe.int/trafficking